

МАКУШЕВ П. В.,доктор юридичних наук, професор
професор кафедри теорії та історії
держави і права*(Університет митної справи та фінансів)***ЛОМАКІНА А. А.,**кандидат юридичних наук,
асистент кафедри підприємництва,
організації виробництва та теоретичної
і прикладної економіки*(Український державний хіміко-
технологічний університет)*

УДК 342.951:34

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.5.3>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

У статті здійснено теоретичний аналіз адміністративно-правових форм реалізації публічної влади в Україні. Сформульовано дефініцію реалізації публічної влади, під якою запропоновано розуміти регламентовану нормативно-правовими актами діяльність відповідних органів публічної адміністрації, спрямовану на здійснення реалізації норм правових актів, що регламентують сферу публічного управління шляхом прийняття адміністративних рішень та надання встановлених законодавством адміністративних послуг. Наголошено, що під формами реалізації публічної влади слід розуміти зовнішньо виражену діяльність органів публічної адміністрації, яка здійснюється останніми в межах їх компетенції і спрямована на виконання покладених на них завдань у сфері публічного управління. Доведено, що всю сукупність форм реалізації публічної влади можна розділити на дві основні групи – правову та організаційну. Зроблено акцент, що найбільш розповсюдженою правовою формою реалізації публічної влади, яка використовується у сфері публічного управління є видання правових актів двох основних видів – нормативних та індивідуальних. Зазначено, що основне призначення нормативних актів – виконання і деталізація законів та указів Президента України, які закладають правовий режим охорони прав інтелектуальної власності, а також більш детальна регламентація відносин учасників охоронних правовідносин. Обґрунтовано тезу, що їх дія розрахована на довгострокове та багаторазове застосування. Встановлено, що поряд з правотворчою діяльністю органів публічної адміністрації видають також і індивідуальні (ненормативні) акти публічного адміністрування, які домінують серед інших актів. Індивідуальні акти, розповсюджуючи свою дію на окремих суб'єктів – юридичних та фізичних осіб, мають яскраво виражений правозастосовний характер, будучи за своєю юридичною природою розпорядчими актами. Акцентовано увагу на тому, що ще однією правовою формою реалізації публічної влади є адміністративний договір – угода, що укладається на підставі норм адміністративного права органом публічної адміністрації у сфері публічного управління з іншими учасниками охоронних правовідносин і яка може містити у собі загальнообов'язкові правила поведінки (нормативний характер) або вста-

новлювати (змінювати, припиняти) конкретні правовідносини між її учасниками (індивідуальний характер).

Ключові слова: адміністративний договір, орган публічної адміністрації, правотворчість, публічна влада, публічне управління, реалізація, управлінський вплив, форма

Makushev P. V., Lomakina A. A. Administrative and legal forms of implementation of public power in Ukraine

The article made a theoretical analysis of administrative and legal forms of exercising public authority in Ukraine. The definition of the implementation of public authority is formulated, which is proposed to understand regulated by normative legal acts, the activities of the relevant public administration bodies aimed at implementing the rules of legal acts regulating the sphere of public administration through the adoption of administrative decisions and providing the administrative services established by law. It is emphasized that the forms of exercise of public authority should be understood as the external activity of public administration bodies, which is carried out by the latter within their competence and aimed at fulfilling the tasks assigned to them in the field of public administration. It is proved that the whole set of forms of implementation of public authority can be divided into two main groups – legal and organizational. The emphasis is that the most common legal form of public authority, which is used in the field of public administration is the issuance of legal acts of two main types – normative and individual. It is stated that the main purpose of normative acts is the enforcement and detailing of the laws and decrees of the President of Ukraine, which lay the legal regime of protection of intellectual property rights, as well as more detailed regulation of relations of participants of security legal relations. The thesis is substantiated that their action is designed for long-term and multiple use. It is established that, along with the law-making activities of public administration bodies, individual (non-normative) acts of public administration, which dominate among other acts, are also issued. Individual acts, extending their effect to individual entities – legal entities and individuals, have a pronounced law enforcement character, being by their legal nature by law. It is emphasized that another legal form of public authority is an administrative contract – an agreement concluded on the basis of administrative law rules by public administration in the field of public administration with other participants in security legal relations and which may contain compulsory rules of conduct (normative) or establish (change, terminate) specific legal relationships between its participants (individual character).

Key words: administrative contract, public administration body, lawmaking, public authority, public administration, implementation, management influence, form

Постановка проблеми. Реалізація публічної влади являє собою достатньо складний комплексний механізм, у якому принциповим питанням виявляються форми діяльності елементів його структури. Саме завдяки аналізу зазначеної категорії можна наочно уявити межі і глибину публічно-управлінського впливу, що реалізується відповідним органом публічної адміністрації на об'єкти управлінського впливу, встановити той правовий інструментарій, який стає засобом досягнення мети публічного управління, відмежувати діяльність у сфері публічного управління, яка регулюється адміністративно-правовими нормами від діяльності, що підпадає під регулювання норм інших галузей права. Реалізація завдань реалізації публічної влади відбувається, насамперед, шляхом застосування відповідних методів, що виявляються в формах адміністративно-публічної діяльності. Цікаво, що форми реалізації публічної влади постійно привертала увагу дослідників, що проводили свій науковий пошук у межах адміністративно-управлінської проблематики, але не дивлячись на це, й досі

зазначене питання не втрачає своєї актуальності. З одного боку, це пов'язано з тим, що відбувається логічне переосмислення практики застосування вже існуючих форм реалізації публічної влади, що викликає зміну пріоритетів у користуванні тією чи іншою з них, а також необхідність впровадження в практику реалізації публічної влади його принципово нових форм. З іншого боку, актуальність вивчення форм реалізації публічної влади пов'язується з намаганням дослідити ту сферу публічно-управлінських відносин, яка ще не була ґрунтовно досліджена через призму адміністративно-правових засобів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення проблем реалізації публічної влади присвячена велика кількість праць як вітчизняних так і зарубіжних науковців, зокрема, В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, Н. О. Армаша, О. М. Бандурки, В. М. Баранова, Д. М. Бахраха, В. М. Бевзенка, Л. Р. Білої-Тіунової, Ю. П. Битяка, І. В. Болокана, О. Г. Бондара, М. Ю. Віхляєва, В. М. Гаращука, І. П. Голосніченка, І. С. Гриценка, Є. В. Доніна, В. В. Доненка, І. В. Зозулі, Т. Є. Кагановської, Р. А. Калужного, С. В. Ківалова, Л. В. Коваля, Ю. М. Козлова, І. Б. Коліушко, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. В. Кузьменко, Є. В. Курінного, В. І. Курила, Ю. О. Легези, В. А. Ліпкана, Д. М. Лук'янца, Д. В. Лученка, Т. О. Мацелик, Р. С. Мельник, О. І. Миколенко, В. Я. Настюка, Н. Р. Нижник, І. В. Панової, С. В. Петкова, Ю. В. Пирожкової, Д. В. Приймаченка, А. О. Селіванова, В. Ф. Сіренка, І. О. Сквірського, Ю. М. Старілова, С. Г. Стеценка, М. М. Тищенко, В. К. Шкарупи, О. М. Якуби, та ін. Проте багато питань, пов'язаних з проблемами визначення своєрідності форм реалізації публічної влади все ще залишаються невирішеними.

Формування цілей. Метою статті є узагальнення наукових підходів до визначення форм реалізації публічної влади та надання відповідних пропозицій щодо їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Дослідження поняття форм реалізації публічної влади, а також факторів, що впливають на вибір конкретної з них у межах публічно-управлінської діяльності, обумовлює необхідність більш конкретного розгляду їх існуючого переліку. Сьогодні в процесі реалізації публічної влади в сфері публічного управління органом публічної адміністрації використовують значну кількість форм, які потребують свого належного групування. Здійснення класифікації форм реалізації публічної влади у зазначеній сфері має як практичне значення – оволодіння всіма формами реалізації публічної влади відкриває досить широкі можливості для більш чіткого і ефективного використання кожної форми та забезпечує правильне поєднання форм у практичній діяльності органів публічної адміністрації, так і теоретичну цінність, оскільки дозволяє більш повно та глибоко розкрити сутність реалізації публічної влади в сфері публічного управління.

При цьому варто зазначити, що сьогодні в науковій літературі все ще відсутні єдині, загально визнані критерії класифікації форм реалізації публічної влади, що зумовлює наявність великої кількості їх авторських варіантів. Зокрема, автори підручника «Адміністративне право України. Повний курс» за редакцією В. В. Галуцько, розрізняють чотири форми управлінської діяльності: видання нормативних актів управління, видання індивідуальних актів управління, проведення організаційних заходів, здійснення матеріально-технічних операцій [1, 74]. Шляхом перерахування існуючих форм реалізації публічної влади йдуть також і інші вчені, які наголошують на існуванні таких форм, як: встановлення загально-обов'язкових норм; видання адміністративних актів; укладення договорів; здійснення суспільно-організаційної діяльності; здійснення матеріально-технічних дій [2]. Дещо вужче виглядає перелік форм реалізації публічної влади, запропонований М. І. Карпою, яка веде мову про правові, організаційні та матеріально-технічні форми [3, с. 149]. А. Г. Баштанник, в свою чергу, доводить наявність структурних, процедурних (процесуальних) форм реалізації публічної влади, які існують паралельно з іншими формами управління – виданням актів управління, вчинення суспільно-організаційних дій та матеріально технічних операцій [4].

Таким чином, питання про форми реалізації публічної влади, їх види та критерії класифікації все ще залишаються дискусійними. Але при цьому можна погодитися з думкою Т. О. Коломоєць про те, що, не зважаючи на неоднакове трактування проблеми, яка вивчається, всі фахівці у галузі адміністративного права розрізняють «правові та неправові

форми адміністративної діяльності», а вже потім виокремлюють різновиди першої та другої груп. Відповідно можна говорити про існування єдиного в принципі підходу до розуміння та класифікації форм державного управління [5, с. 24]. Погоджуючись з викладеною тезою, пропонуємо і в межах нашого дослідження всю сукупність форм реалізації публічної влади в сфері публічного управління розділити на дві основні групи – правову і організаційну. Підставою для саме такого розподілу форм реалізації публічної влади є наявність чи відсутність правових наслідків, як результату застосування тієї або іншої форми реалізації публічної влади, а точніше кажучи дій, які становлять зміст відповідної форми реалізації публічної влади. Зокрема, результатом застосування дій, що обволікаються в правову форму стає виникнення, зміна або припинення правовідносин, створення або внесення змін до відповідних адміністративно-правових режимів. Такі наслідки виникають усякий раз під час видання правових актів публічного управління, укладанні адміністративних договорів, а також вчиненні юридично значимих дій. І навпаки, використання організаційної форми публічного управління (до неї слід включати організаційні та матеріально-технічні дії) не вносить ніяких юридично значущих змін у суспільні відносини і не змінює правового статусу учасників зазначених відносин [6, с. 135].

Найбільш розповсюдженою з правових форм реалізації публічної влади, що використовується в сфері публічного управління є видання нормативно-правових актів. При цьому зазначимо, що досить часто в науковій літературі дана форма реалізації публічної влади розкладається на два самостійних елементи, наслідком чого стає виділення вже двох правових форм реалізації публічної влади – видання нормативних актів та видання індивідуальних (ненормативних) актів [7, с. 107]. Проте в даному випадку, на наш погляд, варто погодитися з С. О. Жуковою, яка вважає, що зазначена класифікація виглядає не зовсім логічною. По-перше, в обох випадках мова йде про одне й те саме явище – владне одностороннє волевиявлення. По-друге, значна кількість актів реалізації публічної влади містить у собі одночасно як норми права, так і ненормативні положення. Інколи стає не зовсім зрозумілим, до якої форми діяльності дані акти відносити? По-третє, існують акти реалізації публічної влади, які містять директивні вказівки та для реалізації яких пізніше видаються нормативні та ненормативні акти. У згаданій класифікації таким актам взагалі не знаходиться місця. З урахуванням викладеного треба, напевно, при класифікації форм реалізації публічної влади говорити спочатку про одну з його форм – видання актів реалізації публічної влади, а вже потім здійснювати більш дрібну класифікацію таких актів [8, с. 138].

Отже, в процесі реалізації публічної влади в сфері публічного управління уповноважені органи публічної адміністрації мають право видавати правові акти двох основних видів – нормативні та індивідуальні. Головне призначення нормативних актів – це виконання та деталізація законів і указів Президента України, які закладають правовий режим реалізації публічної влади, а також більш ретельна регламентація відносин суб'єктів охоронних правовідносин. Їх дія розрахована на довгострокове і багаторазове застосування [9, с. 79]. Встановлення норм права підзаконного характеру в процесі діяльності з реалізації публічної влади в сфері публічного управління практично втілюється в адміністративній правотворчості [10, с. 189]. Завдяки наявності таких повноважень органи публічної адміністрації в сфері публічного управління мають можливість оперативно впливати на підвідомчу їм сферу суспільного життя. Як засвідчує практика реалізації публічної влади в цілому, та реалізації публічної влади в сфері, що вивчається за допомогою нормативних актів: визначаються конкретні задачі, права і обов'язки, повноваження і відповідальність учасників публічно-управлінських суспільних відносин.

Отже, є підстави стверджувати, що під нормативним актом публічного управління, як формою реалізації публічної влади, необхідно розуміти акт компетентного органу публічної адміністрації, наділеного державно-владними повноваженнями, виданий у встановленому законодавством порядку та формі, який містить у собі норми права. Будучи актом правотворчості, він спрямований на створення, зміну або припинення правових норм, тобто встанов-

лених компетентними органами та охоронюваних примусовою силою держави правил поведінки, розрахований на невизначений строк дії і на невизначене коло осіб, на багаторазове застосування зі збереженням дії норм незалежно від їх виконання.

Визнаючи наукову значимість та практичну корисність зазначеного визначення акцентуємо увагу на тому факті, що все ж таки необхідно на законодавчому рівні дати офіційне тлумачення терміну «правовий акт публічного управління». Такий крок безумовно допоможе напрацювати єдиний підхід до розуміння такого надзвичайно важливого правового феномену, розробити єдині підстави для подальшої класифікації зазначеної групи правових актів.

Поряд з правотворчою діяльністю органи публічної адміністрації в сфері публічного управління видають також і індивідуальні (ненормативні) акти публічного управління, які, як наголошується в науковій юридичній літературі, домінують серед інших актів [11, с. 59 та ін.]. Індивідуальні акти, розповсюджуючи власну дію на окремих суб'єктах – юридичних та фізичних осіб, мають яскраво виражений правозастосовний характер, залишаючись при цьому за своєю юридичною природою розпорядчими актами. Їх існування обумовлюється владно-організаційним характером реалізації публічної влади та реалізації публічної влади в сфері публічного управління, необхідністю повсякденного і безперервного здійснення різноманітних публічно-управлінських функцій, оперативного захисту і поновлення в разі необхідності порушених прав у сфері публічного управління. Вони є юридичними фактами, що зумовлюють виникнення, зміну чи припинення конкретних адміністративно-правових відносин у сфері публічного управління. У такому розумінні індивідуальні правові акти виступають ні чим іншим як публічно-управлінським рішенням [12, с. 32 та ін.], покликаним надати юридичну форму змісту діяльності органів публічної адміністрації в сфері публічного управління. Характер та безпосередні цілі індивідуальних актів, з погляду на їх призначення, а також обсяги використання в практиці публічно-управлінської діяльності, є різними. У найбільш узагальненому вигляді, з чим важко не погодитися, можна говорити про дві їх окремі крупні групи: оперативно-виконавчих та правоохоронних (юрисдикційних) актів [13, с. 19].

І в першому, і в другому випадку присутня основна мета адміністративного розпорядництва, а саме, забезпечення необхідної поведінки суб'єктів правовідносин у сфері публічного управління. Однак, ця єдина мета досягається, однак, різними засобами. Головне, що може характеризувати діяльність органів публічної адміністрації, полягає в тому, що вони в своїх індивідуальних актах, як правило, застосовують або реалізують диспозицію відповідної правової норми (оперативно-виконавчі акти). Це діяльність, так званого, позитивного характеру, під час якої конкретизуються права та обов'язки і повноваження учасників правовідносин у зв'язку з оперативним їх регулюванням [14, с. 64].

Наступною правовою формою реалізації публічної влади в сфері публічного управління є адміністративний договір, дослідженню сутності якого останнім часом приділяється все більша та більша увага. Наявність даної форми реалізації публічної влади в практиці діяльності органів публічної адміністрації в сфері, що розглядається може бути пояснена загальною тенденцією розвитку форм адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, де суттєва роль належить побудові диспозитивних засад публічного управління. І саме цей факт дозволяє використовувати адміністративні договори в зазначеній сфері публічно-управлінської діяльності.

Вивчення відповідної наукової літератури, присвяченої дослідженню сутності адміністративних договорів дозволяє виокремити основні ознаки, властиві адміністративним договорам, що укладаються за участю органів реалізації публічної влади в сфері публічного управління. Зокрема, адміністративний договір є правовою формою діяльності зазначених органів, оскільки він завжди безпосередньо створює правові наслідки, тобто виступає або актом правотворчості, або актом правозастосування, чи поєднує в собі обидва їх види; адміністративний договір базується переважно на нормах адміністративного права та дозволяє органам реалізації публічної влади виконувати їх публічно-правові завдання; предметом

адміністративного договору є питання владарювання, управління чи саморегуляції; адміністративний договір може бути укладений як для вирішення внутрішньо управлінських, так і зовнішньо управлінських завдань; обов'язковим суб'єктом адміністративного договору є орган реалізації публічної влади (публічний орган, посадова особа), що має відповідні владні повноваження; право на укладання адміністративного договору передбачається у відповідних нормативних актах; виконання умов адміністративного договору його учасниками забезпечується специфічними засобами.

Таким чином, адміністративний договір у сфері реалізації публічної влади – це угода, що укладається на підставі норм адміністративного права органом реалізації публічної влади в сфері публічного управління з іншими учасниками охоронних правовідносин і яка може містити загальнообов'язкові правила поведінки (нормативний характер) або встановлювати (змінювати, припиняти) конкретні правовідносини між її учасниками (індивідуальний характер).

Останньою ж правовою формою реалізації публічної влади в сфері публічного управління є вчиненні інших юридично значимих дій.

Поряд з правовими формами реалізації публічної влади в сфері публічного управління органи публічної адміністрації використовують, як вже зазначалося вище, і організаційні форми. Дані форми реалізації публічної влади, на відміну від правових, не пов'язуються з реалізацією державно-владних повноважень органами публічної адміністрації, а в переважній більшості випадків сприяють їх здійсненню. У такому розумінні їх можна назвати другорядними стосовно правових форм реалізації публічної влади, що, можливо, і позначається на їх правовій регламентації, що в переважній більшості випадків має загальний або суто формальний характер. На наше переконання, це досить загрозлива тенденція, що відкриває шлях до свавілля з боку органів публічної адміністрації в сфері публічного управління [15, с. 27].

Наявність організаційних форм реалізації публічної влади зумовлюється в першу чергу організаційним змістом самого публічного управління, що «найбільш чітко має вираз у плануванні колективних зусиль та розподілі обов'язків їх учасників у досягненні конкретної мети, у розпорядництві, тобто в регулюванні повсякденної діяльності колективів, у контролі за процесом здійснення поставленої мети, в організаційному забезпеченні всіх стадій управлінського процесу» [16, с. 57]. Тобто, організаційні форми реалізації публічної влади в сфері публічного управління мають двоєдине призначення: з одного боку, вони спрямовуються на створення оптимальної організації та діяльності самого органу публічної адміністрації (іншими словами, організаційні форми реалізації публічної влади завжди, на відміну від правових форм, забезпечують здійснення внутрішнього управління в межах органу публічної адміністрації), а з іншого, завдяки цьому, сприяють забезпеченню ефективності його діяльності, пов'язаної з охороною прав у сфері публічного управління. Крім того, в межах організаційних форм публічного управління традиційно виділяють організаційні дії (заходи) та матеріально-технічні дії.

Кількість можливих організаційних заходів, які складають зміст зазначеної форми реалізації публічної влади надзвичайно велика, що пояснює намагання частини авторів провести їх групування [17, с. 75], яке дозволило більш повно і всебічно підійти до дослідження останніх у межах даного дослідження. Отже, всі існуючі організаційні заходи реалізації публічної влади, які застосовуються в сфері публічного управління поділяються на ті, що: забезпечують загальну організацію діяльності органів публічної адміністрації (планування тощо); забезпечують організаційну роботу з кадрами органів публічної адміністрації (підготовка, підбір та розстановка кадрів тощо); забезпечують проведення навчання кадрів органів публічної адміністрації (підвищення кваліфікації, стажування тощо); забезпечують проведення внутрішньовідомчого контролю у структурі того чи іншого суб'єкта публічного управління (інспектування, особистий контроль керівника тощо); забезпечують організаційну роботу органу публічної адміністрації, спрямовану на вдосконалення своєї діяльності (науково-практичні конференції, вивчення і узагальнення передового досвіду роботи тощо);

забезпечують колективне обговорення організаційних питань діяльності органу публічної адміністрації (наради, колегії).

Таким чином, організаційні дії не потребують видання спеціальних правових актів та здійснюються під час повсякденної публічно-управлінської діяльності. Проте, як передумови їх застосування, так і наслідки в окремих випадках можуть одержати юридичну фіксацію. Що ж стосується матеріально-технічних дій, то зауважимо, що останні покликані забезпечувати також ефективність публічно-управлінської діяльності в сфері публічного управління, проте пов'язуються вони вже з веденням діловодства.

Здійснений аналіз форм реалізації публічної влади в сфері публічного управління свідчить про наявність їх значної кількості, використання яких дозволяє органам публічної адміністрації досягнути мети публічно-управлінської діяльності. При цьому зауважимо, що на сьогоднішній день багато з них (форм) потребують свого удосконалення, і насамперед – процедурного. У значній мірі, звичайно, це стосується правових форм реалізації публічної влади. З погляду на те, що вказані форми реалізації публічної влади використовуються в практичній діяльності значної кількості органів публічної адміністрації, що відрізняються один від одного багатьма елементами власного адміністративно-правового статусу, ми не будемо вдаватися до деталізації напрямків удосконалення останніх, а зупинимось коротко лише на загальних моментах. Зокрема, неодмінного вирішення потребують проблеми розробки єдиних, науково обґрунтованих процедур відпрацювання та прийняття правових актів публічного управління, насамперед нормативних. Сьогодні ще також не визначено конкретних видів правових актів публічного управління, які можуть бути видані органами реалізації публічної влади в зазначеній сфері, а також обсяг їх правового впливу на учасників охоронних суспільних відносин.

Потребують встановлення також процедури укладання органами публічної адміністрації в сфері публічного управління та адміністративних договорів, про які, до речі, навіть не згадується у нормативних актах, які закріплюють правовий статус останніх.

Висновки. Таким чином, під формами реалізації публічної влади у сфері публічного управління слід розуміти зовнішньо виражену діяльність органів публічної адміністрації, яка здійснюється останніми в межах їх компетенції і спрямована на виконання покладених на них завдань у сфері публічного управління. У сукупності форм реалізації публічної влади у сфері публічного управління слід виокремити їх основні групи – правові (правотворча діяльність, а також адміністративний договір (угода, що укладається на підставі норм адміністративного права органом публічної адміністрації у сфері публічного управління з іншими учасниками охоронних правовідносин, і яка може містити в собі загальнообов'язкові правила поведінки (нормативний характер)) або встановлювати (змінювати, припиняти) конкретні правовідносини між її учасниками (індивідуальний характер) і організаційні (які не пов'язуються з реалізацією державно-владних повноважень органами публічної адміністрації, а в переважній більшості випадків сприяють їх здійсненню).

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. В. Галуцько та ін.; за ред.: д-ра юрид. наук, проф. В. Галуцька та д-ки юрид. наук, проф. О. Правоторової. Вид. 4-ге. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 654 с.
2. Євсюкова О. В. Запровадження принципів реалізації сервісно-орієнтованої діяльності органів публічної влади в Україні. *Державне управління : удосконалення та розвиток*. 2018. № 3. URL.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2018_3_16.
3. Карпа М. І. Аналіз процесів формування та реалізації компетенцій органів публічної влади та їх посадових осіб за суб'єктивними оцінками експертів. *Ефективність державного управління*. 2019. Вип. 1. С. 145-156.
4. Баштанник А. Г. Реалізація влади в системах публічного адміністрування: постановка проблеми. *Публічне адміністрування : теорія та практика*. 2018. Вип. 1. URL.: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2018_1_4.

5. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України : підручник. Вид. 2, змін. і доп. Київ : Істина, 2012. 528 с.
6. Ярошенко І. В., Семигуліна І. Б. Динаміка реформування системи публічного управління в Україні : моніторинг і аналіз реалізації реформи децентралізації влади. *Бізнес Інформ*. 2017. № 11. С. 132-138.
7. Саунін Р. Адміністративні процедури в системі реалізації владної компетенції публічної адміністрації. *Наукові записки [Кіровоградського державного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Право*. 2017. Вип. 2. С. 105-109.
8. Жукова Є. О. Публічне адміністрування та державне управління: особливості співвідношення. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. С. 137-140.
9. Ніколюк О. В., Мироненко Б. В., Кирилова В. П. Реформування системи публічного управління в умовах децентралізації влади *Економіка харчової промисловості*. 2022. Т. 14, Вип. 2. С. 77-83.
10. Пастух К. В. Публічне управління та адміністрування в забезпеченні сталого розвитку територій : теоретико-організаційний аспект. *Науковий вісник : державне управління*. 2022. № 1. С. 186-206.
11. Буряк Я. Я. До поняття публічних послуг в публічно-сервісній діяльності органів публічного управління. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. 2019. № 15(2). С. 58-60.
12. Базика С. К. Підходи до оцінювання ефективності публічного управління у світовій практиці. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2018. Вип. 4. С. 30-35.
13. Голубь В. В. Управління публічною політикою : концептуалізація поняття в умовах сучасних викликів. *Теорія та практика державного управління*. 2019. Вип. 4. С. 17-25.
14. Ібрахім С. І. Ганнам. Основні принципи розроблення механізмів публічного управління розвитком країни в умовах глобальних трансформацій. *Теорія та практика державного управління*. 2019. Вип. 4. С. 62-68.
15. Рагімов Ф. Формування сучасної парадигми публічного управління на основі концепту сталого розвитку. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2020. Вип. 1. С. 26-31.
16. Савков А., Савков Т. Передумови інституціоналізації стратегічних комунікацій у системі публічного управління України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління*. 2019. Вип. 2. С. 50-63.
17. Михайловська О. В. Формування потенціалу публічно-партнерської взаємодії в системі публічного управління. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія : право, публічне управління та адміністрування*. 2021. № 1. С. 73-79.

